

Woensdag 17 mei 1916 – ochtendeditie

Geen berichten over België.

Woensdag 17 mei 1916 – avondeditie

De professoren Pirenne en Fredericq.

Hamburg, 17 mei. Van zeer goed ingelichte zijde wordt uit Amsterdam in verband met de gevangenneming van Pirenne en Fredericq aan het Hamburger Fremdenblatt geschreven, dat de voorstelling van Franse en Belgische bladen, volgens welke Pirenne gevangen genomen en naar Duitsland weggevoerd is, zonder zelfs afscheid van zijn vrouw te mogen nemen, omdat hij in een onderhoud met de Duitse gouverneur-generaal weigerde als rector van de universiteit te Gent op te treden, een verzinsel is. Het onderhoud heeft nooit plaats gehad en nooit is aan Pirenne, die als tegenstander van de vervlaamsing van de Gentse hogeschool bekend staat, het aanbod gedaan om als rector op te treden. Er is ook geen woord waar van de bewering dat de Duitse gouverneur-generaal in België het verzoek van de overige Gentse hoogleraren ten gunste van Pirenne en Fredericq beantwoord zou hebben met nog vijf hoogleraren gevangen te nemen. Voorts is het onjuist, dat Pirenne en Fredericq gevangen genomen zouden zijn alleen omdat ze zich als tegenstanders van de vervlaamsing der Gentse hogeschool hebben doen kennen en hun medewerking onthielden. Want in ditzelfde geval verkeerden vele andere Gentse hoogleraren. Niemand van hen is daarom gevangen genomen en naar Duitsland gevoerd. Fredericq en Pirenne zouden eveneens voor hun lot gespaard zijn gebleven wanneer zij niet hun vijandige gezindheid tegen de bezettende macht door geheime agitatie op ongeoorloofde wijze in daden omgezet

hadden, hoewel ze indertijd, evenals de andere Belgische staatsambtenaren, de loyaliteitsverklaring ondertekend hadden.

Ze hebben zich schuldig gemaakt aan handelingen, die niet slechts indruisen tegen deze loyaliteitsverklaring, maar ook tegen de strenge militaire maatregelen, die er in het etappegebied noodzakelijkerwijze moeten gelden. Het wegvoeren der beide professoren naar Duitsland heeft het karakter van een algemene veiligheidsmaatregel, die ook tegen andere Belgische officiële personen wegens weerspanning genomen is moeten worden. Hiermee vervalt de veronderstelling, alsof beide geleerden uitsluitend wegens hun gezindheid gestraft zijn. Van deze opvatting schijnt ook het verzoekschrift der Nederlandse Academie van Wetenschappen aan de Duitse wetenschappelijke lichamen ten gunste van Pirenne en Fredericq enigszins uit te gaan. Dit verzoekschrift is echter in zoverre te laat, als reeds enige weken geleden van hooggeplaatste Duitse zijde aan de militaire autoriteiten bevel gegeven is de beide Gentse professoren een verblijf in een Duitse universiteitsstad aan te wijzen, met voldoende vrijheid van beweging om er hun wetenschappelijke arbeid voort te kunnen zetten.

(Gelijk elders in dit blad wordt medegedeeld, bevindt prof. Pirenne zich thans in het Gefangenenlager te Holzminden (in Brunswijk), een plaatsje, ongeveer 70 kilometer per spoor van Göttingen verwijderd. In een Duitse universiteitsstad bevindt deze geleerde zich dus niet precies. – Redactie N. C. R.)

Men schrijft ons uit Ouddorp (Goeree):

Sedert dinsdagavond half zeven wordt hier buitengewoon zwaar schieten gehoord uit westelijke richting. De ramen dreunden, en bij het eerste schot snelden de mensen naar buiten, om te zien, wat er

aan de hand was. Behalve het zware geschut, hoort men het gebrom van lichtere schoten.

Goed geteld heeft men tot dinsdagavond 8 uur 14 van die zware schoten gehoord.

Van andere zijde wordt gemeld dat er gisteren op de Vlaamse kust een zeegevecht tussen Duitse en Engelse oorlogsbodemds geleverd is.

Professor Pirenne.

Professor Pirenne is maandag van Krefeld naar het Zivielgefangenlager te Holzminden (in Brunswijk) overgebracht.

Virginie Loveling.

Bij haar 80^e verjaardag (1836-1916). (Van onze correspondent Emanuel de Bom).

Antwerpen, 15 mei.

De 17^e mei 1916 bereikt Virginie Loveling, de bekende Vlaamse dichteres en romanschrijfster, de gezegende leeftijd van tachtig jaar. Zij werd immers geboren te Nevele, in Oost-Vlaanderen, in 1836.

Het is geen tijd tot feestvieren, nu. Er is rouw in de harten van zovelen onder ons. En wat de toekomst ons brengt, blijft een onzekerheid, een raadselachtig vraagstuk ...

Maar – mag een dag als deze voorbijgaan, zonder dat door haar land- en taalgenoten (en ik denk hierbij ook aan onze noorderbroeders, die, ten minste evenzeer als wij, het echte en hechte talent van deze hoogbegaafde vrouw waarden) een blijk van genegenheid en eerbiedige erkentelijkheid geschonken zou worden aan haar, die de

grote voorgangster is, de dekenin, de nestorin de Nederlandse letterkunde in Vlaanderen?

Potgieter schreef over haar en haar zuster Rosalie aan zijn boezemvriend Busken Huet "21 juli 1871", na een bezoek te Gent:

"Ik was in Gent gekomen om 25 jaar na zijn dood (niet te vroeg) het graf van Willems te bezoeken ... Wij waren 's zondags allerhartelijkst door mijnheer en mevrouw Heremans ontvangen ... De volgende dag maakten wij te hunnen huize kennis met de juffrouwen Loveling, voor wiens versjes ik de halve nieuwere Vlaamse letterkunde cadeau doe ..."

En Busken Huet in Het land van Rubens, waar, naast enige ergerlijke misvattingen, zoveel rake dingen in staan (men leze de nieuwe uitgave, 1905, met de terechtwijzende inleiding van Max Roosees), getuigt van haar en van Rosalie's werk:

"Men staat verwonderd dat uit een dorpje bij Gent verhalen en novellen kunnen voortkomen, zo volmaakt als er hier en ginds in de bundels van de dames Loveling aangetroffen worden. Voor het merendeel zijn het kleine dorpsvertellingen, vol fijne waarnemingen op het gebied van het Vlaamse boerenleven. De opvatting getuigt van een nationale dichtelijke aanleg, ontwikkeld door studie der letteren van het buitenland. Met smaak en gevoel is uit de achterlijk gebleven volkstaal een keuze van uitdrukkingen gedaan. Het zijn de kermissen en de binnenhuizen van Teniers, gestoffeerd met een nieuw personeel, gezien onder een nieuw licht, in een andere stemming; de stemming der half sceptische, half sentimentele 19^e eeuw" ...

En verder:

“Evenmin als aan de verzen kan men aan het proza bespeuren, dat de bundels afkomstig zijn van twee verschillende personen. Het ene talent vertoont meer leemten; wat goede eigenschappen betreft, staan beiden gelijk” ...

Busken Huet wijdt haar zo niet minder dan 19 bladzijden, vol citaten en vol van de hoogste lof. Men herleze die bladzijden, en denker er aan, dat deze, door de twee strengste en meest bevoegde keurmeesters van hun tijd uitbundig geprezen, thans haar 80^e verjaardag, en in welke benarde omstandigheden, herdenkt.

En ik herinner mij, hoe, nu vier jaar geleden, de 28^e april 1912, Vlaanderen de goede romanschrijfster te Gent vierde. En daar valt me een merkwaardige bladzijde in handen, een rede bij die gelegenheid gehouden werd door haar neef Prof. Dr. Paul Fredericq, die de feestvierders uit naam van mejuffrouw Loveling dank zegde. Ook om de persoon van de redenaar, naar wie thans ook onze genegen gedachten gaan, is het stuk, dat bij mijn weten nooit werd afgedrukt, belangwekkend!

Mijnheer de voorzitter, dames en heren,

Mejuffrouw Loveling heeft mij de taak opgedragen in haar naam te antwoorden.

Op deze voor haar zo roerende dag viert gij in haar de vrouw, wiens gedichten, novellen en romans de weg tot uw gemoed hebben gevonden.

Zij heeft gedacht, dat het u wellicht niet onverschillig zou zijn te weten, hoe zij opgegroeid is tot de schrijfster, die gij in haar werken hebt lief gekregen.

Als kind woonde zij eerst te Nevele, een aanzienlijk dorp, drie uur van hier. Zij leerde er het Vlaamse dorpsleven en de Vlaamse natuur kennen; en in de huiselijke kring stond zij onder de invloed van een zeer ontwikkelde moeder. Haar vader, een Noord-Duitsler, was een groot boekenliefhebber, die haar ontviel toen zij nog kind was.

Haar oudere broers hadden aan de Gentse hogeschool gestudeerd en hun vriendenkring bestond te Gent uit mannen als professor Huet, professor Moke, Gustaaf Callier, Emile de Laveleye en meer anderen van naam. De invloed van die bij uitstek intellectuele omgeving onderging mejuffrouw Loveling, die enige jaren als opgroeiend meisje te Gent bij haar oudere broer was komen inwonen.

Met haar zuster Rosalie vormde zij een onafscheidelijk paar, door een gemeenschappelijk geestesleven en voelen als het ware samengesnoerd.

Van hun kinderjaren af lazen de twee meisjes de Vlaamse boeken der uitgebreide huisbibliotheek, waarin de meeste talen van Europa vertegenwoordigd waren. Met hun vroeg gestorven vader leerden zij zelfs Duits. Een bloemlezing uit Tollens, Theodoor van Rijswijck's "Eigenaardige verhalen", Conscience's "Leeuw van Vlaanderen", waren de boeken van de dag. De twee zusters verslonden en herlazen die werken, vooral Jan Frans Willems' berijming van onze oude "Reinaert de Vos" en de eerste gedichten van Ledeganck.

Een exemplaar van Ledeganck's "Bloemen mijner Lente" was letterlijk versleten van het dagelijks lezen en van buiten leren. Hun bewondering voor de hen onbekende dichter was zo groot, dat zij tot mekaar zegden: "Wat zou je liever willen: dit of dat te mogen doen of krijgen, of Ledeganck zien?"

Mejuffrouw Virginie Loveling's talent als schrijfster openbaarde zich allereerst, toen zij als kind van 8 à 10 jaar met haar zuster Rosalie over de kleine gebeurtenissen van haar omgeving berijmde verhalen begon te schrijven, die in de familiekring belangstelling en lachlust verwekten.

Toen zij later, naast Frans, Duits en Engels, ook enkele andere vreemde talen met haar zuster Rosalie had aangeleerd, en toen zo haar smaak door het lezen, meestal in de oorspronkelijke taal, van de uitheemse meesterwerken gerijpt was, schreven beide zusters de kleine gedichten, die ieder jaar te Gent in het "Letterkundig Jaarboekje" van Vader Rens verschenen. De verzen van de ene zuster waren nauwelijks te onderscheiden van die der andere, zo groot was de eenheid in voelen en denken van hun samengegroeide geesten en harten.

De juffrouwen Loveling waren inmiddels met hun moeder naar Nevele teruggekeerd. Zij bleven er jarenlang te midden van de dorpelingen en de natuur.

Nochtans was het naburige Gent voor hen beiden een bestendig aantrekkingspunt van intellectueel verkeer. Zij verzuimden nooit de toen beroemde voordrachten van de "Société Littéraire" te volgen, waar de meest uitstekende Franse bannelingen na de "Coup d'état" van Napoleon III hun schitterende welsprekendheid ten toon spreidden: Jules Simon, Eugène Pelletan, Madier de Montiau, Deschanel, Bancel, Jules Favre, Pascal Duprat, enz. Met enkelen onder hen kwamen zij bij gelegenheid persoonlijk in aanraking.

Te Nevele zelf kregen zij meer dan eens het bezoek van mannen van betekenis, als van Potgieter en Hasebroek uit Nederland en van de beroemde platduitse dichter Klaus Groth.

Omstreeks 1865 hadden zich de twee gezusters ook op het beoefenen van het Nederlandse proza toegelegd. In 1874 gaf prof. Heremans hun eerste bundel "Novellen" uit.

Kort daarna stierf Rosalie Loveling in 1875 en in 1879 ook hun moeder. Toen kwam mejuffrouw Virginie Loveling zich te Gent vestigen en in onze stad schreef zij de talrijke novellen en romans, die sedertdien uit haar pen gevloeid zijn.

Ziedaar haar eenvoudige geschiedenis als Vlaamse letterkundige.

Zo had zij overal een schat van indrukken verzameld, die zij in haar gedichten en later in haar prozaschriften heeft verwerkt.

Dat stelt zij zelf aanschouwelijk voor in een kort verzenstukje, dat ik u in haar naam de toelating vraag te mogen voorlezen:

De dichter.

Hij stond voor een spleet van zijn venster,
In 't zonnig middaguur,
En keek naar de bloeiende fruitboom,
Aan de overkant, op de muur.

Wat mocht hij daar wel bespieden,
Dat al zijn aandacht nam?
Het was een kleine vogel,
die telkens terugkwam.

Hij droeg in zijn bekje een halmpje,
Een graspijl, een paardenhaar,
En vlocht dit tussen de twijggjes
Tot een nestje wonderbaar:

“Hij brengt zijn bouwbehoorten
Van alle kanten aan.
Hij zocht langs grachtjes en wegels.
Zo hebben wij steeds gedaan.

“Niets is ons onbeduidend.
Wij zamelen 't al bijeen;
En scheppen wonderbeelden
Uit kleine nietigheem.”

Ik sluit deze reeds te lange toespraak met u in naam van mejuffrouw Loveling aan allen, allen, allen de uitdrukking van haar gevoelens van diepe erkentelijkheid te betuigen.

De Vlaamse Vereniging van Letterkundigen heeft er prijs op gesteld, deze dag niet zonder een bescheiden hulde te laten voorbijgaan. Ziehier het verzoekschrift, met Plantijnse letter gedrukt, dat aan Mejuffrouw Virginie Loveling toegezonden is, en dat haar, naar we hopen, thans ter handen moge zijn gekomen:

Zeer geachte Mejuffer Loveling.

De “Vereniging van Vlaamse Letterkundigen” kan uw tachtigste verjaardag niet laten voorbijgaan zonder u de verzekering te geven voor haar oprechte verering en hartelijke genegenheid.

Alhoewel bekommelingen van alle aard ons beklemmen in de bewogen tijden, die wij thans beleven, toch voelen wij ons gedrongen om u bij deze gelegenheid een bescheiden maar welgemeende hulde te brengen, in de overtuiging, dat wij zo aan de innigste wensen van alle Vlamingen tegemoet komen.

Ge hebt uw lange leven in stilte gewerkt, ver van alle roemruchtige rumoerigheid, - de mensen uit uw omgang ontledend en

bestuderend, en gewrochten scheppend, waarvan wij de stevige bouw, de diep doorgronde psychologie, en de zedelijke ernst der levensbeschouwing ten zeerste waarderen.

Zo ging uw werk in de letterkundige voortbrenging van onze dagen een ereplaats innemen, waarvoor wij u als kunstenaars hoog schatten, en zo werd het tevens voor uw landgenoten een weldadige, milde bron van edel genot, waaraan zij zich niet genoeg kunnen laven.

Het is onze innige overtuiging, dat zo er voor enig hedendaags, Vlaams literair werk duurzaam leven in de verre toekomst is weggelegd, uw arbeid er ruimschoots zal bij vertegenwoordigd zijn. Wanneer men later zal willen weten hoe de Vlamingen in deze tijd leefden, voelden en dachten, dan zal men daarvoor in uw verhalen betrouwbare en treffende gegevens vinden. Wij, uw tijdgenoten, mogen dat getuigen.

Wij wensen u, bij voorspoedige gezondheid, nog lange jaren de gemoedsjeugd en geestesfrisheid toe, die ge zo benijdenswaardig gaaf wist te bewaren! De zegen moet het volk ten goede komen, uit wiens schoot ge zijt gesproten en voor wiens hogere belangen ge met de edelste van uw gaven steeds liefderijk hebt gewerkt!

Namens de “Vereniging van Vlaamse Letterkundigen”

De voorzitter, August Vermeulen
De penningmeester, Maurits Sabbe
De secretaris, H. Baccaert